

Kerkhoven en begraafplaatsen in de Haarlemmermeer

11

De fiets/autoroute is circa 10 kilometer

'Bomen om bij weg te dromen' is een serie fiets- en wandelroutes (evt. autoroute) langs bijzondere en monumentale bomen in de Haarlemmermeer

U wandelt, fietst of rijdt er met de auto vaak ongemerkt voorbij. Bomen die meestal al meer dan een eeuw figureren in de ontwikkeling van de Haarlemmermeer. Een aantal heeft de ontstaansgeschiedenis tot op heden meegemaakt en de oudste bomen - de essen bij de Eendenkooi in Vijfhuizen - hebben enkele eeuwen over het Haarlemmer Meer uitgekeken! Bomen die onze polder een groen gezicht geven, ons van zuurstof voorzien en van fijnstof verlossen. Velen zijn zo mooi en/of indrukwekkend, dat je er gemakkelijk bij wegdroomt. Er zijn veertien routes beschikbaar in ALLE delen van de Haarlemmermeer. Kijk voor een overzicht op www.stichtingmeergroen.nl

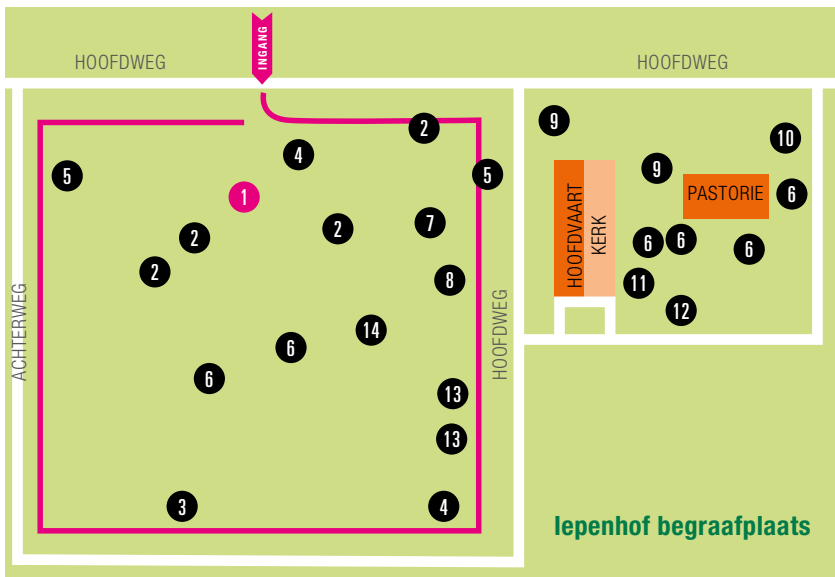
Kerken en begraafplaatsen zijn plekken waar de tijd stil staat en waar eerbied is voor ouderdom. Op begraafplaatsen krijgen bomen vaker dan in het gewone drukke leven de tijd om oud te worden. Ook worden er vaak bijzondere bomen geplant. Alle reden dus om eens langs de kerken en begraafplaatsen met bijzondere bomen in de Haarlemmermeer te fietsen of rijden.

A. Begraafplaats Iepenhof bij de (witte) Hoofdvaartkerk, Hoofdweg 774, Hoofddorp

De Iepenhof is een van de oudste begraafplaatsen uit de Haarlemmermeer. Het is geopend op 1 februari 1860. Zowel de begraafplaats als de kerk met pastorie staan op een terp. Oorspronkelijk stonden er zes iepen. Mede door de iepenziekte is er nog maar één pluimiep over, maar die is dan ook indrukwekkend met een omvang van ruim 3.5 meter. In de Eerste Wereldoorlog was er een uitkijkpost boven in de boom.

De authentieke toegangspoort (1873) van smeedijzer met een gietijzeren versiering en het 'lijkenhuisje' (1877) waar overledenen werden opgebaard, zijn ook een bezoekje waard.

Er staat een groot aantal bijzondere en monumentale bomen op de begraafplaats. Op het kaartje ziet u de nummers, hieronder de bijbehorende beschrijving.

1 Pluimiep De pluimiep of zwarte iep is een cultivar van de ruwe iep (of bergiep). Deze cultivar is rond 1860 ontwikkeld. Deze boom net achter het huisje bij de ingang meet ruim 3.5 meter in omtrek en is circa 150 jaar oud. De Pluimiep begint zijn groei, net als de bergiep, als een zuilvormige boom en is daarom geliefd als straatboom. Op latere leeftijd wordt de kroon veel breder, wat bij dit exemplaar goed te zien is. Ook de voet van deze boom is bijzonder breed uitgroeid, zodat hij uitnodigt als zitje. Hij heeft veel wortelopschot.

2 Ginkgo Vier bomen (resp. 3.46m, 2.5m, 2.7m en 1.92m omtrek). Alle ginkgo's of Japanse tempelbomen op de begraafplaats zijn prachtig. Maar de dikste, die 3.5 meter in omtrek meet, is het meest indrukwekkend en dateert ongetwijfeld van de stichting van het Kerkhof in 1860. De kleinste bij de straat is een vrouwelijk exemplaar met vruchten.

3 Tulpenboom Achterop het kerkhof staat de enige tulpenboom die wij in de Haarlemmermeer hebben gevonden. Hij is circa 1 meter in omtrek en mogelijk 30-40 jaar oud. De tulpenboom ontleent zijn naam aan de tulpvormige bladeren en heeft grote bloemen. Deze soort wordt vaak verward met de Magnolia die ook grote bloemen heeft.

4 Taxus De taxus of venijnboom is een echte kerkhofboom. Hij is altijd groen en groeit langzaam. Bij de ingang staan er vele en links achterin staat een aantal zeer oude exemplaren uit 1860. Het dikste exemplaar helemaal in de hoek heeft een omtrek van 1.85 meter en is veelstammig.

5 Es De es is een van de meest algemene bomen uit de polder. Rond de lepenhof staan er vele langs de achterweg. Een indrukwekkend exemplaar vindt u net buiten het kerkhofhek bij de kerk. Deze meet bijna 3 meter in omtrek en dateert mogelijk van de stichtingsperiode.

6 Valse acacia of Robinia Zowel op het kerkhof als rond de kerk en de pastorie staan er verschillende. De Robinia krijgt, zeker op latere leeftijd, een diep gegroefde bast en kronkelige takken. Dit geeft hem een 'doorleefd' karakter. Het is een vlinderbloemige boom die massaal bloeit in juni. Ook het hout is bijzonder. Dit heeft de kwaliteit van tropisch hardhout, dat niet geschilderd hoeft te worden. Op het kerkhof staat een exemplaar van bijna 3 meter omtrek en een kleinere. Rond de pastorie staan er een stuk of 10, waarvan de dikste ruim 2 meter omtrek heeft.

7 Watercypress Links van het midden staat een zuilvormige, bladverliezende naaldboom: de watercypress. Ook dit is, net als de ginkgo, een levend fossiel. De watercypress is een naaldboom die zijn naalden verliest in de winter. Het is een levend fossiel uit de tijd van de dinosaurïërs. De boom is rond 1950 in een dal in China herontdekt. De watercypress wordt de laatste tientallen jaren vrij veel aangeplant, omdat hij een mooie vorm heeft, zijn naalden voor het afvallen rood worden en hij vrij van ziektes is.

8 Vlak bij de watercypress tegen het hek staat de dikste **Spaanse aak of veldesdoorn** van de polder. Deze soort wordt meestal niet hoog. Dit exemplaar, ongetwijfeld van de beginperiode, meet 2.5 meter in omtrek.

9 Voor de kerk en de pastorie staat een groep van **9 groene beuken**. Die zijn nog niet zo oud. Waarschijnlijk zijn zij bedoeld om iets te symboliseren, bijvoorbeeld de 12 apostelen; 3 bomen zouden het dan niet gehaald hebben. Tussen de kerk en de pastorie staan 2 grote exemplaren.

10 Aan de andere kant van de pastorie staat een prachtige **esdoorn**, met een omvang van bijna 3 meter.

11 Achter de beuken tussen pastorie en kerk staat een indrukwekkende **zomereik** met een stamomtrek van bijna 3 meter.

12 Achter de zomereik die nog op de terp staat, ziet u aan de voet van de terp een **treures**.

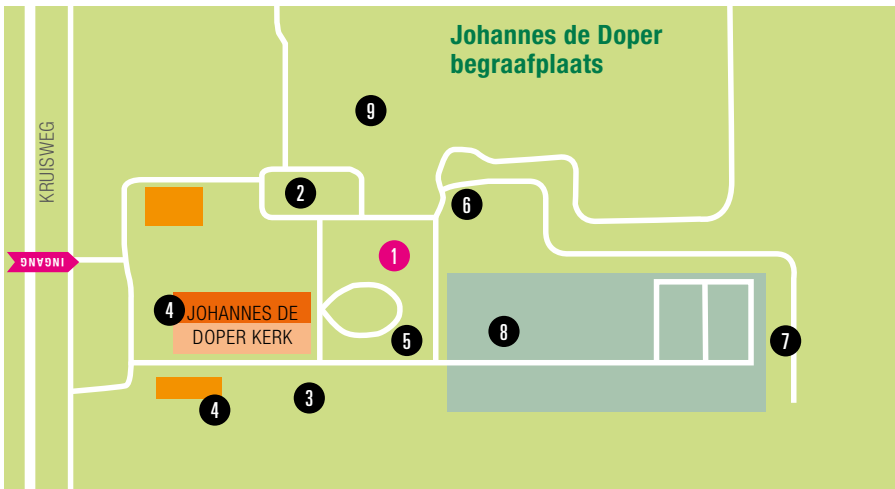
geen meeldauwoverlast geeft. Deze lindes hebben een stamomvang van circa 2 meter.

13 Tussen de oude taxus en de Spaanse aak staan **2 grote lindes**. Het zijn de enige Krimlindes die we in de polder gevonden hebben. De Krimlinde is een kruising tussen de winter- (kleinbladige) en de zomerlinde (grootbladige) met glanzende bladeren die zeer veel bloemen draagt. Kenmerk van de Krimlinde is dat hij niet of nauwelijks luizen heeft en dus

14 **Bonte esdoorn** Hoewel er nog meer soorten bomen te vinden zijn, noemen we als laatste de bonte esdoorn. Het is een cultivar met bonte bladeren en hij is een jaar of 50 oud.

B. Kerkhof en Bijbelse Bomentuin bij de Johannes de Doper kerk, Kruisweg 1067a, Hoofddorp

Midden in het centrum van Hoofddorp, achter de Johannes de Doper kerk, ligt de Bijbelse tuin. Behalve voor de bijzondere bomen is deze tuin van bijna 2 hectare ook om allerlei andere redenen de moeite waard om te bezoeken. De tuin is bedoeld als stiltecentrum, plek voor bezinning en inspiratie. Pastoor Van Lent heeft deze tuin onder zijn hoede genomen en er tientallen prachtige bronzen beelden laten plaatsen (van Karel Gomes en Antoinette Otten, 2005) die allerlei Bijbelse personen en voorstellingen uitbeelden. In de Bijbelse tuin bevindt zich tevens het kerkhof, een fruitboomgaard, een boekhandel, een labyrint en een groot aantal bomen en struiken uit het mediterrane gebied. Zo treft u er olijfbomen, vijgenbomen, druivenranken, een kruidentuin, rode en witte moerbeï, mirtstruiken en nog veel meer aan.

- 1 Direct achter de kerk staat een grote **rode beuk**. Aan zijn voet ligt de kruidentuin met 2 moerbeibomen. (en nr 5).

- 2 Iets naar links achter het gemeenschapshuis staan **2 Japanse tempelbomen** van ruim 100 jaar oud. Anders dan de ginkgo-bomen van begraafplaats lepenhof, die kort en gedrongen zijn, zijn deze bomen hoogopgaand. Het zijn een mannelijk en een vrouwelijke boom, waardoor er aan het einde van de zomer en het begin van de herfst massale hoeveelheden vruchten gevormd worden. Bijzonder aan deze vruchten is dat ze bij rijpheid een doordringende lucht van ranzige boter verspreiden. De pitten van de zaden van deze vruchten worden in China en Japan als lekkernij beschouwd. Let ook eens op de grillige kroonstructuur. Dat komt doordat, in tegenstelling tot de meeste bomen, de ginkgo soms lange takken

maakt en soms korte. Op alle takken zitten zogenaamde kortloten waar de bladeren en de bloemen

op groeien. Ginkgo's zijn een tussenvorm (missing link) tussen de naaldbomen en de loofbomen. Dat zie je als je een blad goed bekijkt. De nerven van de bladeren lijken nog precies op horizontaal aan elkaar gegroeide naalden.

- 3 Dit is een jonge hoogstamboomgaard van allemaal **goudreinetten**.

- 4 In de tuin staan verschillende **vijgenbomen**. Vijgen produceren twee maal per jaar vruchten. In het zuiden in juni en oktober. In Nederland rijpen de verse vijgen in augustus. De tweede oogst rijpt pas af rond november. Slechts in sommige jaren zijn deze genietbaar. De bladeren van deze boom hebben een zware, zoete geur.

- 5 **Moerbeibomen**. De rode moerbeiboom levert vruchten die lijken op bramen en de witte moerbeiboom is de waardplant voor de zijderups. Deze maakt minder en kleinere vruchten.

- 6 Langs de vijver staan **olijfbomen**.

- 7 Achter in de tuin is een siertuin aangelegd met verschillende mediterrane bomen en struiken waaronder de mirte. Dit is niet de mirreboom die in Somalië groeit en waarvan het sap gewonnen wordt, maar een altijd groene struik waarvan de bladeren heel prettig ruiken. Van de etherische olie uit de bladeren worden parfums bereid.

- 8 Op het kerkhof staan een paar mooie bomen waaronder een **treurberk**.

- 9 Bij het ontwerpen van het Labyrint heeft men zich laten inspireren door het labyrint van de Kathedraal van Chartres.

C. Openbare begraafplaats Wilgenhof, Hoofdweg 395 (kruising Hoofdweg-west/Vijfhuizerweg) Hoofddorp

Bij de kruising van de Vijfhuizerweg en de Hoofdweg liggen 2 begraafplaatsen achter elkaar. De Wilgenhof is een openbare begraafplaats, gesticht in het jaar 1957, en daarachter ligt de Joodse begraafplaats Gan Hashalom. De openbare begraafplaats is ouder en daarom staan daar meer monumentale en interessante bomen.

1 Aan de Hoofdweg domineren 2 **treurwilgen** aan de vijver het beeld. De dikste van de 2 is bijna 4 meter in omvang en dateert van de oprichting.

2 De naam Wilgenhof geeft een relatie met wilgen aan. Op de oprijlaan staat een statige rij van circa 50 **knotwilgen** die mooi bijgehouden zijn. Deze zijn niet zo oud.

3 Op de begraafplaats zelf valt een aantal boomsoorten op. Een daarvan is de **haagbeuk** met zijn karakteristieke recht omhoog wijzende takken in de kroon. De dikste van de 5 haagbeuken is 2 meter in omvang en is circa 70 jaar oud.

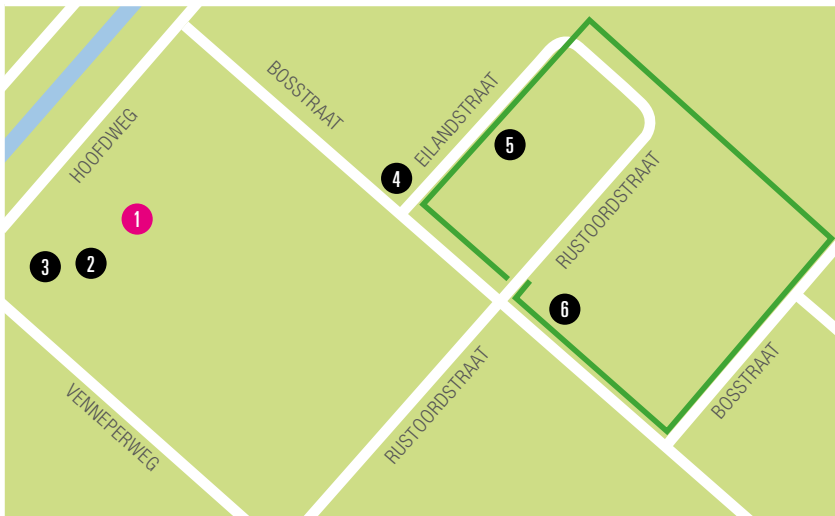
4 In het centrum van de begraafplaats staan oude **meidoorns** die op een bijzondere manier gesnoeid zijn, met fotogeniek kronkelige hoofdtakken. Ook deze zijn minstens 70 jaar oud.

5 Op het middenpad staan een paar mooie **treurberken**. De dikste is bijna 2 meter in omvang. Berken worden meestal niet ouder dan 40 jaar, maar deze zouden 60-70 jaar oud kunnen zijn.

D. Witte kerk, hoek Venneperweg/Hoofdweg Oost en openbare begraafplaats Taxushof, Bosstraat 1, Nieuw-Vennep

In de tuin van de pastorie van de Witte Kerk is een aantal bijzondere bomen te zien.

1 De meest bijzondere is de oosterse plataan. Geniet u van de majestueuze kroon vanaf de weg en ga alstublieft niet het erf/de tuin in. Deze boom is geplant in 1860 en was toen al 10/ 20 jaar oud. Hij meet bijna 4.5 meter in omtrek en is de

dikste van de 5-6 oosterse platanen in de polder. Verreweg de meest platanen in de polder zijn gewone platanen, een kruising van de oosterse en de westerse plataan.

2 Op de oprijlaan en in de tuin staat ook een rode beuk van 150 jaar oud en een omvang van ruim 2.5 meter.

3 Daarnaast staan 4 esdoorns van een jaar of 100 oud en een omtrek van bijna 2 meter.

De Taxushof ligt aan de Bosstraat. Op een bomenroute kunnen we een straat met die naam natuurlijk niet overslaan. We worden niet teleurgesteld.

4 Op de hoek van de Bosstraat en de Eilanderstraat staat een monumentale paardenkastanje. Een van de vele in Nieuw-Vennep. Deze heeft een omvang van 2.6 meter en is waarschijnlijk ruim 100 jaar oud.

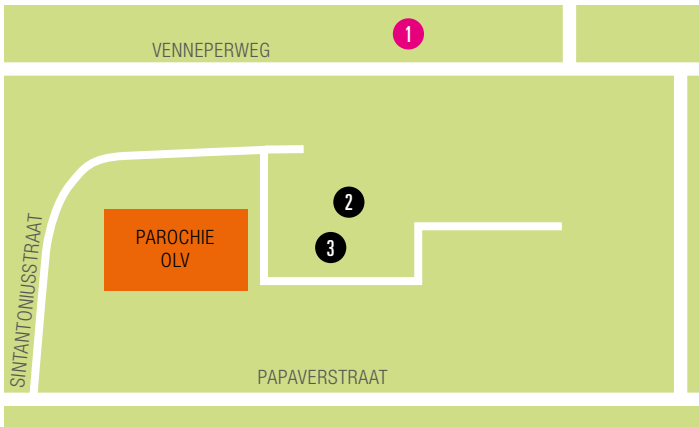

5 De Eilanderstraat ligt aan de parkeerplaats van kerkhof het Taxushof. Op de parkeerplaats staan meer dan 20 haagbeuken. De bomen hebben een zeer karakteristieke groeiwijze met lange rechte takken die steil omhoog groeien. Ze groeien vrij langzaam en vormen dan ook hard hout. De dikste haagbeuk is 2.2 meter in omvang. Ze zijn een jaar of 60 oud.

6 Op het kerkhof zelf staat een mooie es van bijna 3 meter omvang.

E. Begraafplaats Lindenhof, kruising Venneperweg/ Papaverstraat, Nieuw-Vennep achter de katholieke kerk

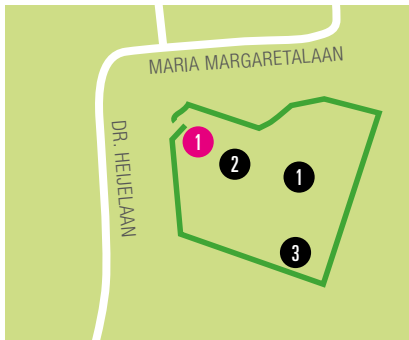
Begraafplaats Lindenhof is circa 100 jaar oud. De mooiste bomen staan in de tuin achter de kerk net voor het kerkhof. Er staat een prachtige rode beuk **2** van ruim 3 meter omtrek en een paardenkastanje **1** die nog dikker is. Tegenover het kerkhof op de oprijlaan staat een mooie vierstammige paardenkastanje. Een aantal esdoorns van 2.5 meter omtrek en een treurwilg van 4 meter moesten in 2012 wijken. Er staat nu nog één esdoorn. **3**

F. J.P. Heije kerkhof, Dr Heijelaan 1764, Abbenes

Abbenes was een eiland in het voormalig Haarlemmer Meer. Dit wekte de verwachting bij ons dat we daar bomen van voor 1852 zouden kunnen vinden. Dat bleek niet het geval. Maar op het kerkhof staan welke enkele fraaie exemplaren.

Op dit kerkhof ligt Jan Pieter Heije (1809-1876) begraven. Heije was arts o.m. in Amsterdam maar werd vooral bekend als dichter en schrijver van kinderliedjes zoals Zeven kikkertjes, Het karretje op den zandweg reed, Zie de maan schijnt door de bomen en de Zilvervloot. Zijn schoonvader kocht veel land rond Abbenes in de drooggelegde Haarlemmermeerpolder. Zo raakte hij betrokken bij de lokale gemeenschap waar veel armoede heerste. Hij stichtte een kleuterschool, een naai- en breischool, een bibliotheek en een Schoolspaarbank. Ook liet hij deugdelijke arbeiderswoningen bouwen en schonk een stuk grond om een kerk op te bouwen. Op het kerkhof bij die kerk ligt hij begraven onder een monument dat door Willem Molkenboer is ontworpen. De helft van het kerkhof wordt ingenomen door de oprijlaan en het monument die verhoogd zijn aangelegd. Het geheel ademt een bijzondere sfeer.

1 De oprijlaan naar en om het monument wordt omzoomd door 12 zomerlindes uit 1868 (dikste 1.85 m).

Grafzerk J.P Heije

2 In de bomenrij van de oprijlaan staat ook een beuk van 2 meter.

3 In het lager gelegen eigenlijke kerkhof halverwege de uiterste rechterkant is de grootste boom een esdoorn van 2.4 meter.

Colofon

Bomen om bij weg te dromen is een project van Stichting M.E.E.RGroen in samenwerking met De Heimanshof.

De routes zijn te downloaden via www.stichtingmeergroen.nl

Tekst: Franke van der Laan en Ans Röling.

Vormgeving: Member Since. Foto's: Ans Röling, Kees van der Veer.

JANUARI 2015

Mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Holland.